

TREMTINUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2005 m. sausio 20 d.

Nr. 3 (636)

Ar teisingumas – Lietuvos valstybės pagrindas?

Dr. Zitos ŠLIČYTĖS kalba, pasakyta iškilmingame LR Seimo posėdyje Laisvės gynėjų dieną

Lietuva 1991 m. sausio 13 d. dar kartą visam pasauliui priminė, kad jėga nėra teisė, ji teisės nesukuria. Teisė yra tiesos ir teisingumo menas ir ji buvo galingas mažytės Lietuvos ginklas, kuris 1991 m. nulėmė Lietuvos pergalę prieš Sovietų sąjungą. Antrojo pasaulinio karo nugalėtoją. Ar teisė, tas ginklas, šiandien neprarado galinges, ar teisingumas tikrai taip atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės pagrindu?

Naujuujų laikų Lietuvos Respublikos Konstitucija – tautos valios išraiška. Jos 1 straipsnio priėmimas 1991 m. vasario 9 d. visuotinės gyventojų apklausos (plebiscito) būdu buvo galingas atsakomas smūgis Sausio 13-osios nakties budeliams. Net trys ketvirtadaliai visų aktyviai rinkimų teisė turinčių piliečių balsavo už tai, kad Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika. Lietuvos Respublikos piliečių 1992 m. spalio 25 d., referendumu priimto Pagrindinio įstatymo 7 straipsnis nurodo, kad negalioja joks įstatymas ar kitas aktas, priešingas Konstitucijai. Todėl nekyla abejonių, kad nė vienos minutės Lietuvoje negali teisėtai galioti Konstitucijai priešingas teisės aktas. Tačiau tokie teisės aktai galioja. Ir ne vienerius metus, kol Konstitucinis Teismas išnagrinėja

jų atitikties Konstitucijai klausimą. Žinoma, jeigu toks klausimas yra išvis iškeltas ir nagrinėjamas. O kokios teisės akto pripažinimo nesutinkančiu su Konstitucija pasiekė? Jis nebegali būti tai komas nuo jo paskelbimo tokiu dienos. Deja, asmenims, kurių konstitucinės teisės pažeistos, padaryta žala neatlyginama. Ryškus pavyzdys yra senatvės pensijos nemokėjimo dirbantiems pensininkams reglamentuojančių teisės normų pripažinimas prieštaraujančiomis Konstitucijai. Neteisėtai nusavintos pinigų sumos pensininkams nesugrąžintos, o tai patvirtinta, kad konstitucinės teisės Lietuvoje nėra pakankamai apsaugotos.

Žinoma, galima samprotauti, kad nusavintų pensijų sugrąžinimas sukeltų valstybėje ekonominę suirutę, ir aš nedrįščiau to ryžtingai neigti. Tačiau negalima nepastebeti ir to faktu, kad Konstitucinis Teismas jau pripažino 313 teisės aktų arba normų, prieštaraujančių Konstitucijai arba įstatymams. Tarp jų nesutinkančiais su Konstitucija pripažinta 230 įstatymų ar kitų Seimo priimtu aktų, du Prezidento dekretai ir 81 Vyriausybės aktas.

Tokia statistika kelia nerima, deja, tiktais eiliniams piliečiams.

(keliamas į 5 psl.)

LPKTS valdybos posėdis

Sausio 15 d. įvyko LPKTS valdybos posėdis. Darbo atskaitą pateikė valdybos pirmininko pav. Jūratė Marcinkevičienė. Ji informavo, kad LR Valstybės registre įregistruoti: LPKTS Marijampolės, Šilutės, Druskininkų, Radviliškio, Utenos, Biržų, Kėdainių, Pakruojo, Šiaulių, Kauno, Tauragės, Ukmergės filialai. Registracijai ruošiami Panevėžio, Jurbarko, Rokiškio filialai.

LPKTS pirmininkas, Seimo narys dr. Povilas Jakučionis savo kalboje paanalizavo politines aktualijas: dėl Ant-

rojo pasaulinio karo pabaigos 60-mečio minėjimo Maskvoje, dėl Ypatingosios nacionalinių dokumentų fondo dailies saugojimo ir naudojimo (valdybos priimti pareiškimai spausdinami "Tremtinyje"). Valdybos nariai mano, kad vėl iškyla klausimas dėl galimo buvusių politinių kalinių ir tremtinių budėjimo KGB archyvų prieigose arba surengti protesto akciją prieš bandymą uždaryti nuo visuomenės Ypatingą fondą dalį 70 metų ar jį "išdraskyti".

(keliamas į 2 psl.)

Niekuomet nepamiršime

Šiemet jau keturioliktą kartą minėjome skaudžią datą: 1991-ųjų sausio 13-ąją. Užtenka vien tik ją ištarti balstu ir visi pašiurpstame nuo atminty atgyjančių kraupių vaizdų, nuo tankų burzgesio, nuo nakties tamsą ir mūsų širdis plėšiančių šūvių. Mūsų tauta niekuomet nepamiršios datos.

Nepamirš, kaip nuo laužų liepsnos ryto dangus nusidžiė krauko spalva. Kaip rankų ir širdžių žiedu apjuosėme Parlamentą ir Televizijos bokštą, kaip "prieš kiekvieną vergijon grąžinantį smūgį smogėm Laisvės šventuoju žodžiu: Lietuval" (B.Brazdžionis).

Atmintyje amžiams įsirėžė veidai ir vardai mūsų taučios vaikų, tos šiurpios nakties krauju pakrikštyt...

Bet ši data yra ir mūsų pergalės, mūsų Laisvės simbolis, kai tuščiomis rankomis nepabūgome stovėti prieš okupanto tankus. Tada buvome vieningi...

Tądien buvo padėtos gėlių

puokštės ir uždegtos žvakutės prie tremtinių ir partizanų paminklų, prisiminti visi kenčėjusieji ir žuvusieji už mūsų Laisvę ir Nepriklausomybę. Jų šviesus atminimas pagerbtas tylos minute.

Visi mūsų, LPKTS Pakruojo skyriaus nariai, dalyvavę šiame minėjime ir šv. Mišiose, susirinko į būstinė pabūti kartu, pasidalysti prisiminimais, padainuoti pačių gražiausiu patriotinių dainų apie Tėvynę Lietuvą, pajauti tą nuoširdų bendrumą, širdžių šilumą, susikibti rankomis, kaip anuomet.

Būstinėje žuvusiuju atminimui buvo parengtas stendas, padėta gėlių, uždegtos žvakutės.

Visi jautėmės kaip vieninja, draugiška ir darni šeima. Su mumis kartu buvo Moterų katalikių draugijos Pakruojo skyriaus narės A.Bagdonienė ir D.Vilimienė.

LPKTS Pakruojo skyriaus tarybos narė
Lilija JUTINSKIENĖ

Lietuvos rezistencija ir Europa

Iki šiolei neaišku, kodėl Europos Komisija 2004-ųjų spalį atmetė Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centro (LGGRTC) pateiktą projektą "Lietuvos rezistencijos atlasas: 1943–1953 m." Spėjama, kad Europos Komisija laikosi nuomonės, jog genocidą vykdė tik fašistinė Vokietija, o sovietų teroras nėra rezistencijos priežastis. Sunku pasakyti, ar tai politinė trumparegystė, ar žinių stoka.

Europos Komisijos sprendimui turėtų įtakos visuomenės nuomonė. Tačiau jei profesionalūs politikai turi galimybę ir privalo žinoti, kas yra kas, tai Vakarų Europos valstybių visuomenė tiesiog neįsivaizduoja sovietų genocidą patyrusių tautų tragedijas. Pasakyti tiesą turime patys, nebijdami ir nepataikaudami imperiją atkuriantiems tautų kalėjimo sargams ir jų palikuonims. Europos Komisija nepakeis savo poziciją, jei tuo rūpinis tik LGGRTC. Tiesos atskleidimas turi rūpēti ir Lietuvos Prezidentui, ir Seimui, ir Vyriausybei, ir visiems mūsų išrinktiems Europarlamento na-

riams. Mes galime irodyti, kiek kainavo mūsų tautai sovietų genocidas ir rezistencinė veikla. Tegu pavarto storuosius "Lietuvos gyventojų genocido" vardynus. Turime anglų kalba išleistą 2000 m. birželio 12–14 d. Vilniuje įvykusio Tarptautinio kongreso "Komunizmo nusikaltimų įvertinimas" medžiagą. Parodykime filmą "Vienui vieni". Nepagalėkime milijono kito litų ir padauginkime miestų ir miestelių aikštėse išniekintų laisvės kovojo, ištremtų, GULAG'o kalinių nuotraukas ir su komentariais paskleiskime jas Europos valstybėse. Tegu pažiūri ir tada pasako, ar Lietuvos buvo rezistencija, ar ne.

Nori to ar ne, bet Europa privalo pripažinti, kad Molotovo-Ribentropo paktas ir slaptieji jo protokolai – tikrovė. Tikrovė ir tai, kad Lietuva, Latvija, Estija buvo okupuotos ir laikomos už "geležinės uždangos". Pasitelkusi moksliniuose institutuose tobulintą propagandą, Sovietų sąjunga klaidino pasaulį, esą nėra didesnio rojaus už SSRS. Devyniais užraktais užrakinčios sienos slėpė žmonių žudynes, kultūrinį, religinį, mora-

linį ir ekonominį žlugdymą. Ar ne to propagandinio poeivio pasekmė, kad tikimasi nacistinio genocido tikrumu, o sovietiniu – abejojama.

Nesuprantamas ir Europos abejingumas Karaliaučiaus krašto klausimui. 1945 m. rugpjūčio 2 d. Potsdamo susitarimu jis atiduotas Sovietų sąjungos administravimui 50 metų, bet neleista deportuoti vietinių gyventojų, paraikiinti vietovardžių. Sie veiksmai – genocidas, tačiau Europa pamiršo ir terminą, ir nusikaltimus žmonijai.

Ar ne dėl to Europos Komisija nedrįsta paaškinti savo sprendimo nepriimti "Lietuvos rezistencijos atlaso" projekto, nes rezistencijos priežascių paviešinimas taptų rimtu priekaištu Europai, sovietų propagandos užliūliuotai ir nemokėjusiai ar nenorėjusiai atskirti grūdus nuo pelų.

Ar Lietuvos Respublikos Prezidento galima išvyka į Maskvą gegužės 9 d. dalyvauti karų baigties prieš nacistinę Vokietiją šventėje nebūtų nebaigusių karų prieš sovietų okupantą Lietuvos rezistencijos dalyvių išdavimas?

Algirdas BLAŽYS

Numeryje
skaitykite:

2 LPKTS valdybos posėdyje priimti pareiškimai

4 Laikas pasmerkti 20 a. blogi – totalitarinių sovietinė komunizmą. Politologo R.Račinsko komentaras.

5 Ką mena Žiburių kaimo tragedijos liudininkai

6 Skelbiamas pretendentų rezistento vardui gauti sąrašas

Apie Rokiškio krašto partizanų kovas – kitame numeryje

LPKTS valdybos posėdis

(atkelta iš 1 psl.)

Valdyba kreipėsi į skyrius prasidama apsvarstyti dalyvavimo protesto akcijoje galimybes ir ją informuoti apie galimą dalyvių skaičių. Jei nebus priimtas įstatymas, pakiečiantis dabartinių Archyvų įstatymą, teks nedelsiant ruoštis šiai akcijai. Ilgai laukti negalime – Vyriausybės projektas dėl priėjimo prie Ypatingojo archyvo tvarkos yra suderintas.

Aktualus buvusių politinių kalinių ir tremtinių vienijimosi klausimas. Į jungtinę tarybą (LPKTS, LPKTB, LPKS) žada įsitraukti LLKS (Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio) deleguoti atstovai. LPKTS ir LPKTB skyriai raganami dirbtu kartu ir svarstyti skyrių jungimosi klausimą.

Apie pasiruošimą LPKTS suvažiavimui, kuris vyks šiu metų kovo 5 d. Kaune, informavo tarybos pirmininkas R. Paplauskas. Darbo grupė suvažiavimo dokumentams rengti sudarė darbotvarkę, teikė pasiūlymus LPKTS įstatytų pakeitimams. Suvažiavimo delegatų kvota – du delegatai nuo 100 nario mokesčių mokančių narių (įskaitant skyrių pirmininkus ir LPKTS tarybos narius).

1994–2004 metų skyrių ataskaitos rodo žymų skyrių narių sumažėjimą (kai ku-

riuose jų – net 2–3 kartus). Tik 14 skyrių išsilaike tokis patnarių skaičius. Valdyba kreipiasi į skyrių tarybas (valdybas) ragindama iki suvažiavimo dienos išanalizuoti sumazėjimo priežastis.

Apie padėti LPKTS Paskrupo skyriuje informavo jo pirmininkė S. Janušauskienė, Mandatų ir etikos komisijos pirmininkas A. Šimėnas, apie LPKTS Pagėgių skyrių – Šilutės sk. pirmininkas I. Vasiliauskis. Apie Finansų komiteto sprendimą informavo LPKTS valdybos pirmininkas A. Lukša.

Posėdyje svarstyti "Laisvės kovų archyvo" leidybos klausimai. Dėl šio leidinio vėlavimo teisinės LKA vyr. redaktorius K. Kasparas. Valdyba nurodė surašyti leidybos programą 2005 metams (knygų pavadinimai, išleidimo data, finansinė išraiška). Patvirtinus ją valdybos posėdyje, privaloma laikytis terminų.

Savaitraščio "Tremtinys" leidybos klausimu pasiskakė redaktorė A. Kaminskienė, Seimo narė prof. V. M. Cigriekienė, valdybos pirmininkas A. Lukša, tarybos pirm. R. Paplauskas, tarybos pirminko pav. E. Strončikas.

Kitas LPKTS valdybos posėdis numatomas vasario 12 d. "Tremtinio" inf.

Andrius KUBILIUS

Neapibrėžtumo situacija

V. Adamkui į Maskvą nėra ko važiuoti

Vis aktualesnė tampa tema, ar Lietuvos Prezidentas Valdas Adamkus turėtų važiuoti į Maskvą gegužės 9-ają. Ypač po mūsų kaimynų prezidentės pareiškimo. Mūsų įsitikinimui, gegužės 9-ają Prezidentui V. Adamkui į Maskvą nėra ko važiuoti. Ne dėl to, kad važiuoja Vaira Vykkė – Freiberga, nei dėl to, kad Kremlis grasina, jog neatvažiavus pablogės santykiai tarp Lietuvos ir Rusijos.

Nuvažiavę į Maskvą mes turėsime patys sau atsakyti: ką švēsti mes atvažiavome? Jeigu važiuojame į Maskvą švēsti gegužės 9-osios, tada Lietuvoje reikėtų švēsti ir Jaltos bei Potsdamo sprendimų metines. Tuomet buvo palai-

minta antroji Lietuvos okupacija. Galų gale reikia atsakyti į klausimą, kuo šiandieninė situacija prieš gegužės 9-ają skiriasi nuo 1995 m. situacijos prieš gegužės 9-ają, kai prezidentas A. Brazauskas į tokią pačią šventę su tokiu pat Rusijos prezidento kvietimu į Maskvą nevažiavo. Pasikeitimai nėra dideli – pasikeitė tik Rusijos ir Lietuvos prezidentai ir šiandieninis Rusijos prezidentas, ką gero, aiškiau demonstruoja Rusijos interesus vadinančiamame artimajame užsienyje.

Tai, kad kitų Vakarų pasaulio valstybių vadovai ruošiasi važiuoti į Maskvą, mūsų nuostatų neturėtų keisti, nes tų šalių istorija Antrojo pasaulinio karo metu yra viisi kitokia.

(keliamas į 3 psl.)

Dėl Ypatingosios nacionalinio dokumentų fondo dalies saugojimo ir naudojimo

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga:

- matydama didelės visuomenės dalies nerimą dėl to, kad į aukščiausias Lietuvos valstybės valdymo institucijas vis dar prasiskverbia asmenys, praeityje bendradarbiavę su okupacinės valdžios represinėmis struktūromis arba savo elgesiu ir veikla pelnę pasitikėjimą, ir įžvelgdama jų realų pavoju Lietuvos valstybingumui įtraukiant šalį į Rusijos geopolitinį interesų sferą;

- dėmesingai sekdamas buvusių ir dabartinės valdančiosios daugumos pastangas apsaugoti savo abejotinos reputacijos statytinius nuo viešumo ir visuomenės pasmerkimio. Tai pastaruoju metu išryškėjo Archyvų įstatymo pakeitimų 70 metų uždarius ypatinėjają fondų dalį visuomenei ir itin apsunkinus tyrinėtojų ir okupantų represuotųjų asmenų priėjimą prie jų. (Pažymėtina, kad už tokį įstatymo pakeitimą Seime nebalansavo tik TS frakcija.) Dėl tos pačios priežasties skubiai ir be juridinio pagrindo iš pariegų buvo atleistas Ypatingosios nacionalinio fondo dalies direktorius;

pareiškia, kad mėginimai laikyti nepriklausomos valsstybės paslaptimi svetimos valstybės okupacinės valdžios represinių struktūrų slaptuosius dokumentus, sudarytus neteisėtu būdu ir nusikalstamais tikslais, neatitinka valstybės ir jos piliečių interesų bei atviros visuomenės gyvenimo principų ir kenkia piliečių objektyvios istorinės tiesos suvokimui;

mano, kad atėjo laikas atidaryti visuomenei, tyrinėjams ir represuotiems asmenims bei jų giminaičiams laisvą priėjimą prie buvusių okupantų represinių struktūrų slaptintų dokumentų, turinčių agentūrinės informacijos. Viešai paskelbti KGB rezervo karininkų ir patikimų asmenų sąrašus. Skelbti neprišipažinusiu slaptųjų agentų pavardes ir užtikrinti prisipažinusiu asmenų teisinę apsaugą;

ragina Seimo valdybą nedelsiant organizuoti Archyvų įstatymo papildymo 3 straipsniu ir 20 straipsnio 3 dalies pakeitimo įstatymo projekto svarstyti ir priėmimą Seime.

ragina Seimo valdybą sudaryti darbo grupę pribren-

dusioms LR asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusių SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, išskaitos ir prisipažinusiu asmenų apsaugos įstatymo pataisoms parengti bei nustatyti priežastis, dėl kurių VSD nevykdo šio įstatymo 8 straipsnio reikalavimo dėl neprisipažinusiu slaptųjų agentų pavardžių viešo paskelbimo;

prašo Vyriausybę nustatyti tokias Ypatingosios nacionalinio fondo dalies dėmesingai sekdamas buvusių ir dabartinės valdančiosios daugumos pastangas apsaugoti savo abejotinos reputacijos statytinius nuo viešumo ir visuomenės pasmerkimio. Tai pastaruoju metu išryškėjo Archyvų įstatymo pakeitimų 70 metų uždarius ypatinėjają fondų dalį visuomenei ir itin apsunkinus tyrinėtojų ir okupantų represuotųjų asmenų priėjimą prie jų. (Pažymėtina, kad už tokį įstatymo pakeitimą Seime nebalansavo tik TS frakcija.) Dėl tos pačios priežasties skubiai ir be juridinio pagrindo iš pariegų buvo atleistas Ypatingosios nacionalinio fondo dalies direktorius;

manome, kad tik tokiu būdu galima išvengti nuolat besikartojančių skandalų dėl vieno ar kito asmens ankstesnės antivalstybinės veiklos faktų paviešinimo jau po to, kai jis paskiriamas eiti aukštasis pareigas valstybės tarnyboje.

Dėl Antrojo pasaulinio karo pabaigos 60-mečio minėjimo Maskvoje

Rusijos Federacijos prezidentas V. Putinas gegužės 9 d. Maskvoje rengia stalininės SSRS pergalės prieš hitlerinę Vokietiją 60-mečio minėjimą. Išskilmės pakviesi 54 valstybių vadovai. Tarp jų – ir Lietuvos, Latvijos bei Estijos prezidentai. Kvietimai Baltijos valstybių vadovams buvo palydėti komentarais caro įsakymų stiliumi: atvykite geruoju, o jei ne – bus blogai. Tarsi suverenas grasintų vasalam. Lyg Baltijos valstybės jau 15 metų nebūtų laisvos ir nepriklausomos, lyg jos nebūtų NATO ir ES narės.

Spaudoje ir visuomenėje įsižiebus karštiniams svarstytiems – vykti ar nevykti Lietuvos Prezidentui į Maskvos išskilmės, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, jungiant kovoju sius prieš sovietų okupaciją ir stalininės SSRS represuotus, tremtus ir kalintus asmenis, išreiškia vieningą ir kategoriską Laisvės kovų dalyvių nuomonę:

Lietuvos Respublikos Prezidento dalyvavimas Kremliaus Raudonojoje aikštėje iškilmingai minint SSRS per-

galės Antrajame pasauliniam 60-ąsias metines yra negalimas. Tikrieji šio aukščiausio lygio renginio tikslai yra politiniai, prieštaraujančios istorinei tiesai ir Lietuvos valstybės interesams.

Aukščiausiuojant Rusijos pariegūnų vieši pareiškimai byloja, kad renginyje bus siekiama išaukštinti sovietų armiją ir jos generalisimus J. V. Staliną. Bus siekiama pateisinti ne tik Baltijos valstybių, bet ir pusės Europos užgrobių, taip pat ir nusikaltimus žmoniškumui, kuriuos pusę amžiaus vykdė komunistinių režimų, sukurtas ir palaikomas tos pačios aukštinių sovietų armijos.

Dar kartą bus stengiamasi įtikinti demokratinių pasauly, kad 20 amžiaus viduryje buvo tik vienas blogis – hitlerinė Vokietija. O stalininė SSRS vėl bus vadinama pasaulio gelbėtoja. Kvepia komunistinių melų ir kagiebistinė klasta, siekiant išvengti atsakomybės už nusikaltimus žmoniškumui ir už padarytą okupacine žalą.

Ne tik Lietuva, bet ir visa Rytų bei Centrinė Europa pu-

sė amžiaus kentė ne tik nacių, bet ir komunistų terorą. Buvę represeuota dešimtys milijonų žmonių, sunaikinti beveik visi Rytprūsių gyventojai.

Prieš tik Rusijos imperininkams naudingus Kremliaus politinius žaidimus aiškiai ir griežtai pasiskakė Lietuvos atstovybė Jungtinėse Tautose, didelė grupė europarlamentarų ir Baltijos valstybių asambleja.

Raginame Lietuvos Respublikos Prezidentą nevykti į V. Putino organizuojamas politizuotas išskilmės gegužės 9-ają. Kitai kiltų abejonių, ar Lietuvos vadovai yra tvirtai įsitikinę, kad Molotovo-Ribentropo paktas ir jo slaptieji protokolai bei iš to sekusi Lietuvos aneksija 1940 m. buvo nusikalteliškas tarptautinės teisės sutrypinas.

Tačiau šią dieną verta prisiminti ir pagerbti Antrojo pasaulinio karo aukas, taip pat ir sovietų okupacijos represijų aukas.

Raginame LR Seimą šiuo klausimu pareikšti oficialią nuomonę ir priimti atitinkamą rezoliuciją.

Neapibrėžtumo situacija

(atkelta iš 2 psl.)

Remtis kitų valstybių vadovų pavyzdžiu sakant, kad ir mes ten turime būti, būtų visai prastas argumentas. Kenksminga manyti, kad į Maskvą reikia važiuoti tam, kad iš Rusijos būtų galima išreikalauti okupacijos pripažinimą. Mano įsitikinimu, šiandieninė Rusija kaip tik to labiausiai ir nori, kad mes, atvykė į Maskvą, pradētume diskutuoti, ar Lietuva buvo okupuota, lyg tokio faktą egzistavimas priklausytu nuo šiandieninio Rusijos pripažinimo.

Taigi ištisies nematome kokių nors rimtesnių argumentų, kodėl Lietuvos Prezidentas ar kiti valstybės vadovai turi važiuoti į Maskvą. Atrodo, matome kaip tik labai daug argumentų, kodėl į tokią šventę Lietuvos vadovai neturėtų vykti.

Vyriausybė verčia mus gyventi neapibrėžtumo situacijoje

Stebina vis labiau matomas Vyriausybės nepasirengimas atsakingai vykdyti savo pareigų. Atsainius požiūrius į Vyriausybės programą, kuri matėme formuojant Vyriausybę, virsta kasdieniais nesusipratimais. Štai V.Uspaskichas neseniai spaudoje kaiškino, kad bus priimtas, atrodytu, nebolas įstatymo projektas, kuris sumažintų dujų kainą šilumos gamintojams ir kitiems stambiemis dujų vartotojams. Lygiai toks pat įstatymas Seime buvo svarstomas prieš porą metų (siūlytas tuometinio Seimo nario V.Andriukaičio ir telefonu aptartas su garsiaisiais "Rubikon" vadovais). Toks įstatymas būtų visiškai išmintingas ir galima būtų kalbėti apie jo logiką, tačiau ministras pirmininkas A.Brazauskas su tokiu įstatymu nesustinka. Kyla klausimas, kodėl šie dalykai nebuvo sutarti svarstant Vyriausybės programą: ar V.Uspaskichas nežinojo, kad siūlys tokį įstatymą, ar jis nežinojo, kad A.M.Brazauskas tam nepriėtars, nes A.Brazauskas Lietuvos teisę Lietuvoje reguliuoti dujų kainą už 19 mln. litų pardavė "Gazprom" ir dabar Lietuvos vartotojai tuos 19 mln. turi sumokėti patys, kad "Gazprom" per "Lietuvos dujas" susigrąžintų savo sumokėtus pinigus.

Neapibrėžtumas vyrauja ir kitose Vyriausybės veiklos srityse, todėl artimiausiu metu Viktorą Uspaskichą pakviesime į frakcijos posėdį, kad išsiaiškintume, ką realiai ši Vyriausybė ir pats V.Uspaskichas planuoja veikti. Kitaip nuolat gyvensime nežinioje.

Neduoda ramybės ir Vyriausybės mokesčių politika ir permanentinis ministro pirmininko noras didinti mokesčius. Mes esame kategoriskai prieš bendrosios mokesčių naštos didinimą. Tokį įsipareigojimą buvome įrašę ir į savo rinkimų programą. Esame įsitikinę, kad maža bendroji mokesčių našta yra Lietuvos pranašumas ir jis reikia saugoti. Lietuvos mokesčių sistemos trūkumas – didelis darbo jėgos apmokestinimas. Ši trūkumą reikia šalinti ir pakankamai radikalai mažinti darbo jėgos apmokestinimą, ieškoti papildomų pajamų didinant kitus mokesčius, kad bendroji mokesčių našta nebūtų nei didinama, nei mažinama. Mūsų įsitikinimu, Lietuva turi rimtai susirūpinti, kad pagal verslo mokamų mokesčių bendrajį dydį mes tuo tapsime didžiausių mokesčių šalimi regione. Slovakai neseniai įvykdė reformą, po kurios visi verslo mokami mokesčiai:

darbo jėgos (gyventojų pajamų mokesčis), PVM ir įmonių pelno mokesčis, buvo suvienodinti ir yra lygūs 19 proc. Tenka girdėti, kad panašių žingsnių imsis ir mūsų kaimynai lenkai. Lietuva turi ieškoti racionalaus ir apgalvoto atsakymo į tokį kitų regiono šalių iššūki. Gaila, kad Vyriausybė savo programoje nesugebėjo nieko konkretaus apibrėžti ir dabar šiuo svarbiu klausimu esame neapibrėžtumo situacijoje. Tikimės, kad dar šią savaitę turėsime galimybę į frakciją pasikviessti finansų ministram A. Butkevičių ir su juo pradėti rimtą diskusiją apie Lietuvos mokesčių politikos perspektyvas. Mes manome, kad atsitiktiniai sprendimai arba sprendimai, kurie daromi koalicijos viduje dėl mokesčių politikos, neaptariant jų visuomenėje ir Seime, gali turėti pražūtingų pasekmų Lietuvos ekonominei perspektyvai, kuri, daugelio ekonomikos ekspertų vertinimu, nėra rožinė.

Ivykiai, komentarai

Įsisiautėjo

Kasdien dalis naujo Seimo narių darosi vis labiau panaušūs ne į nepriklausomos Lietuvos valstybės parlamentarus, o į liūdnai pagarsėjusius jedinstvininkus. Pavyzdžiui, Seimo nario B.Bradausko, daugelio "darbiečių" ir "valstiečių" samprotavimai, jau nekalbant apie nebeislendantį iš komercinių televizijų laidų Julijų Veselką, labai panaušūs į ne mažiau "garsaus" C.Ivanovo šukavimus. J.Veselka net specialią spaudos konferenciją sušaukė, kurioje ragino Prezidentą vykti į Maskvą minėti "didžiosios pergalės" gegužės 9-ąją. Bet ir to dar maža. Ragino visus lietuvius dėkoti rusų tautai, kuri, pasirodo, mus ne tik išvadavo, bet ir padėjo atsikratyti komunizmo... Kiek netikėtai J.Veselka sulaukė paramos net iš už Atlanto. Kalbedamas per Lietuvos radiją buvęs disidentas ir rašytojas Tomas Venclova kaip vieną iš argumentų, kodėl Prezidentui Valdui Adamkui reikia vykti į Maskvą, pateikė "faktą", kad Hitleris atėmė iš Lietuvos Klaipėdą, o Stalinas ją grąžino...

Nesiliaujant triukšmui dėl tos nelemtos sovietų pergalės ir KGB rezervininkų, kurių anot "liaudies gynėjo" rašytojo Vytauto Petkevičiaus, pilnas Seimas, kažkodėl nie-

ko nekalbama apie tuos, kuriu vadovavo KGB Lietuvos "TSR" padalinui, kuriems KGB viršininkai teikė ataskaitas apie nuveiktus darbus. Galima priminti – LSSR komunistų partijos pirmajam sekretoriui, kuris ir dabar vadovauja nepriklausomos valstybės Vyriausybei. Taigi reikia pradėti ne nuo KGB rezervininkų, o nuo jų buvusių tikrujų viršininkų.

Nesenai po iškilmingo Seimo posėdžio, skirto Laisvės gynėjų dienai paminėti, vienas iš parlamento gynėjų, kunigas Robertas Grigas pri-statydamas fotoalbumą "Sausio 13-oji: pasaulis žvelgia į Lietuvą" kalbėjo: "Kažkas negera dedasi laisvę iškovojujusioje mūsų Lietuvos". Jei tik kariuomenės vadas – tai žiūrėk, sovietų karo Afganistane veteranas. Jei tik ministras – KGB rezervo karininkas. Jei tik Lietuvos saugumo šefas – tai būtinai susipainijojęs su buvusios okupantės SSRS slaptosiomis tarnybomis."

Kunigas Robertas Grigas nepaminėjo dar vienos kategorijos – Leningrado ir Maskvos aukštųjų partinių mokyklų absolventų. Jau ne juokais kalbama, kad dabartinėje "darbiečių" ir "valstiečių" koalicijoje be partinės mokyklos diplomo gali nesiro-

dyti. Nors būtum baigęs net Sorbonos universitetą. Vienas iš tokų partinių mokslinčių P.Baguška tapo Seimo Antikorupcijos komisijos pirmininku. Nesvarbu, kad dar visai nesenai buvo pareiškęs, jog nežinąs, kas ta korupcija. Taigi nuo šiol įvairaus plauko valdininkai, partinių mokyklų absolventai, KGB veikėjai ir "rezervistai" gali ramiai kimštis į plačias kišenes. Nomenklaturiniam klanui leidžiama išdarinėti, ką tik jis užsimano, ir nė plaukas nuo galvos nenukrinta. Žiniasklaida išaiškino, kad valstybinių įstaigų vadovų algos – nuo 12 iki 20 tūkst. litų per mėnesį.

Labai abejotina, ar Seimo steigiamą laikinoji parlamentinė komisija, turėsianti ištirti, koks buvo sovietų saugumo rezervininkų statusas ir ar dabartiniai aukšti pareigūnai, ištrauki iš KGB rezervo sąrašą, nebekelia grėsmės nacionaliniams saugumui, ką nors ištirs. Kaip ir dabar atliekamas patikrinimas, ar tarp premjero A.Brazausko politinio pasitikėjimo patarėjų nėra asmenų, susijusių su KGB. Jei įvyktų stebuklas ir ką nors surastų, atsitsiks taip, kaip buvo su "Satrija". Ką gi, ne taip ilgai teks laukti Seimo laikinosios komisijos įvertinimą. Numatyta, jog komisija tyrimo išvadas Seimui turi patiekti ne vėliau kaip per mėnesį nuo jos sudarymo.

Vašingtono strategija

Pasaulyje prognozuojama, kaip gali pasikeisti Jungtinių Valstijų užsienio politika atėjus naujai valstybės sekretorei, buvusiai prezidento Dž. Bušo patarėjai nacionalinio saugumo klausimais Kondolizai Rais. Ji paraiškė, kad vienas iš pirmelių uždavinii bus siekimas pagerinti santykius su JAV sajungininkais Europoje. Iš tiesų, po JAV pradėtos intervensijos į Iraką tie santykiai, ypač su Vokietija ir Prancūzija bei Ispanija, gerokai paglabėjo. Vokietijos kancleris G.Srioderis ir Prancūzijos prezidentas Z.Širakas nepraleidžia progos kritikuoti Vašingtoną, o Ispanijoje rinkimus laimėjė socialistai išvedė savo karinį kontingentą iš Irako. Žinoma, Berlynas ir Paryžius nepatenkinti Vašingtonu ne tik dėl Irako. Kai kuriems Europos valstybių lyderiams nepatinka globalinė JAV politika ir Jungtinių Valstijų tapimas galingiausia pasaulyje valstybe. Tenka sustiki su tais amerikiečių politikais ir politologais, kurie kaltina europiečius nedėkinamu ir labai greitu netoli-

mos praeities užmiršimu. Ištiesų, jeigu Europoje nebūtų dislokuotos JAV karinės pajėgos pačiais niūriausiais "šaltojo karo" metais, tai sovietų kariauna gal jau būtų marširavusi Paryžiaus ar Miuncheno gatvėmis. Taigi Kondolizai Rais darbo tikrai nepritrūks. Ir ne tik atkuriant draugiškus santykius su sąjungininkais Europoje, bet ir sprendžiant, ką daryti su vis labiau imperines ambicijas reiškiančia Rusija. O naujoji JAV valstybės sekretorė pui-kiai žino Maskvos politikos labirintus, pati nuo jaunystės domėjosi Sovietų sąjungos reikalaus, gerai moka rusų kalbą.

Pastaruoju metu pastebimas Vašingtono ir Maskvos santykų atšalimas, nors prie JAV prezidento rinkimus Kremliaus valdovas V.Putinas buvo viešai pareiškęs remsiąs Dž. Bušo kandidatūrą. Aišku, ne V.Putino pareiškimas lémė Dž. Bušo pergalę. Tačiau JAV prezidentas tai įvertino ir net pavadino V.Putiną savo draugu – "bičiuliui Vladimiri". Spaudos konferencijoje vertindamas praejusių – 2004 metų rezultatus,

Dž. Bušas savo gerus santykius su Rusijos prezidentu V.Putinu pavadino vienu iš užsienio politikos prioritetų. Nemaža dalis JAV kongreso narių ir senatorių tokį Dž. Bušo pareiškimą įvertino gana kritiškai ir pranašavo "šaltojo karo" atgimimą. V.Putinas, matyt, patikėjės, kad Dž. Bušo parama jam užtikrinta visais atvejais, padarė didelę klaidą grubiai įsikišdamas į Ukrainos prezidento rinkimų eiga.

JAV kongrese ir senate vis daugiau politikų reikalauja iš Dž. Bušo liautis flirtavus su Maskva, nes Kremliaus ne tik užgniaužia paskutinius demokratijos likučius Rusijoje, bet ir grubiai spaudžia buvusias SSRS šalis. V.Putinas, kurdamas vadinamąjį bendrąjį ekonominę erdvę, kuriai turėtų priklausyti Rusija, Ukraina, Baltarusija ir Kazachstanas, net neslepia, jog tas darinys būtų sovietų imperijos atgaivinimo pradžia. Taigi naujai JAV valstybės sekretorei K.Rais teks gerokai pasukti galvą, ką daryti su vėl galandančia nagus Rusijos meška.

Parengė
Jonas BALNIKAS

Užsienyje

Jonas BALNIKAS

Rusijos vyriausybė kabo ant plauko

Rusijoje kilus didžiulėms protesto demonstracijoms prieš įvairių socialinių lengvatų panaikinimą pensininkams bei kitiems žemai skurdo ribos gyvenantiems žmonėms, imta kalbėti apie Michailo Fradkovo vadovaujamas vyriausybės galą. Aišku, kad nei M. Fradkovas, nei jo vyriausybė be V. Putino žinių negali ir net nemégina priimti kokių nors sprendimų. Vyriausybės atsistatydino pareikalavo Valstybės Dūmos komunistų frakcija, Žirinovskininkų ir "Rodina" frakcijos. Pastarosios frakcijos ir partijos lyderis Dmitrijus Rogozinas pareikalavo, kad V. Putinas be jokiu išlygū ne tik atleistų premjerą ir ministrų kabinetą, bet ir perduotų teismui tuos asmenis, kurie sugalvojo panaikinti socialines lengvatas pensininkams bei kitiems socialiai remtiniems žmonėms. D. Rogozinas įspėjo V. Putiną, kad nesiimdamas ryžtingų veiksmų prieš vyriausybę, jis pats stoja į vieną gretą su "liaudies skriaudėjais". Dar kategoriskiai pasisakė skandalinės Vladimiro Žirinovskio. Anot jo, vyriausybė kalta ne tik dėl lengvatų panaikinimo, bet ir dėl gyventojų nuskurdinimo bei visų kitų Rusijos bėdų.

Ilgokai tylėjęs prakalbo ir pats prezidentas V. Putinas. Jis pareiškė, kad dabar vyriausybę kritikuoja, kas tikta netingi. Ir labiausiai kalta ne jis, o dešiniosios ir kairiosios partijos, kurios sukūrė Rusijoje oligarchinę kapitalizmo sistemą ir leido išgrobstyti milžiniškus nacionalinius turtus. Manoma, kad po šios V. Putino kalbos Rusijos vyriausybė nebus atstatydinta, gal bus tik pašalinti keli ministrai visuomenei apraminti. Tuo labiau kad norint išreikšti nepasitikėjimą vyriausybė, reikia surinkti ne mažiau kaip 226 Dūmos narių balsus. O komunistų, Žirinovskio ir Rogozino frakcijos tiek balsų neturi. Dūmoje diriguoja prezidentinė "Vieningosios Rusijos" partija, kuri daro viską, ką pasiūlo prezidentas V. Putinas. Neatsitiktina! daugelis šią nomenklaturinę valdžios partiją vadina naujaja SSKP.

ELTA-VU TSPMI. Dar Antikos laikų mąstytojas Herodotas yra taikliai pastebėjęs, kad "žmonės, nesupratę istorijos, lieka vaikais". Iš šios perspektivos stebėdami politinius procesus Lietuvoje, galime drąsiai teigti, kad esame ankstyvos vaikystės stadijoje.

Pastaruoju metu kaip tyčia iškilo ne viena politinė aktualija, vienaip ar kitaip susijusi su istorija, sukelusi karštą diskusijas tarp politikų ir visuomenėje. Šioms aktualijoms būdingas bendras dalykas – skirtinges sovietinės praeities suvokimas ir vertinimas. Tai amžina vertybinių takoskyra tarp nepriklausomybės, laisvės ir okupacijos, tarp pasipriešinimo neteisibei, blogių ir kolaboravimo, tarp padorumo ir veidmynystės, tarp garbės ir naudos, principingumo ir prisitaikėliškumo.

Pasaulis pasmerkė vieną 20 amžiaus blogį – nacizmą ir jo ideologiją – ir, atrodo, išmoko ar bent jau visuotinai mokosi Holokausto istorijos pamoką, tačiau kitas blogis – sovietinis komunizmas, sėkmingsai modifikavęsis, gyvuoja ir šiandien.

Po Seimo rinkimų buvo garsiai prabilda, kad į valdžią grįžo sovietinė nomenklatura. Tai nenuostabu, jei prisiminsime, kaip nuosekliai ne vienerius metus buvo "reabilituojama" sovietinė Lietuvos praeitis, rengiami Antano Sniečkaus minėjimai ir atskingai teigiama, kad socializmas padėjo atsilikusioms Europos šalims (tarp jų ir Lietuvai) sukurti gerovę. Šiandien aukščiausius valstybės valdžios postus užima anū laikų veikėjai. Todėl neturėtų stebinti jų noras greičiau užmiršti praeitį. Čia turbūt ir slypi KGB archyvų įslaptinimo priežastis.

Noras, kad visi užmirštu praeitį, yra toks didelis, kad iš esmės nesuvokiamas, kas yra valstybės paslaptis. Žinoma, kiekviena valstybė turi specialias tarnybas, ir jų sukauptos bylos (ypač apie konkretius asmenis) turi būti įslaptintos ne vienerius metus. Tačiau ar KGB buvo Lietuvai dirbanti struktūra, ar nusikalstamas okupacinės valstybės jėgos įrankis? O gal tai – tas pat?

Kilusiam vadinamajame "KGB rezervistų" skandale mane jau nebe tiek stebina pats faktas, kad Lietuvos saugumo šefas ir užsienio reikalų ministras buvo KGB rezervo karininkai, kiek tai, kaip į skandalą reagavo aukščiausieji šalies pareigūnai. Sakyčiau – niekaip nereaga-

Politologo komentaras

Ronaldas RAČINSKAS

Ar nesupratę savo istorijos amžinai liksime vaikai?

vo: anot Prezidento, ne atsakingų valstybės pareigūnų priklausymas KGB rezervui kompromituoja Lietuvą "jos žmonių ir tarptautinės bendrijos akys", bet šio fakto iškėlimas. Tiksliau tariant – šalį tarytum kompromituoja "Atgimimo" redaktorė Indré Makaraitytė, surinkusi medžiagą ir parašiusi straipsnį.

Stebina ir pačių "rezervistų" pozicija – jie jaučiasi nepelnyti užpulti. Galbūt jie nieko nusikalstamo nepadarė ir iš tiesų darbavosi Lietuvių po nepriklausomybės atkūrimo, bet bylose esanti medžiaga ši tą pasako apie jų vertybines ir moralines nuostatas. Bandau įsivaizduoti panašią situaciją Vakaruose, jei kas nors būtų paskelbęs apie kurio nors pareigūno priklausymą, pavyzdžiu, nacių represinei struktūrai – gestapui.

Čia ir susiduriame su pagrindine problema: Hitleris ir nacių režimas yra visuotinai pasmerkti, o nacių vado bičiulis Stalinas bei sovietinis komunizmas – ne. Galbūt kam nors atrodo, kad po Sovietų sąjungos žlugimo neliko ir sovietų režimo. Tačiau padėtis SSRS teisių perėmėje Rusijoje ir šios šalies veiksmai rodo ką kita. Vladimirui Putinui atėjus į valdžią, aiškiai matyti, kad sovietų imperijos idėja bei sovietinė moralė niekur nedingo – ji paprasčiausiai modifikavosi.

Rusijoje sovietinė praeitis reabilituojama valstybės lygiu, tam skiriamas ypatingas dėmesys (Rusijos politikai, regis, suvokia istorijos reikšmę ir poveikį masėms). Galima paminėti dabartinę Rusijos poziciją Baltijos šalių okupacijos 1940 m. klausimu, nors dar Boriso Jelcino pasirašytoje sutartyje su Lietuva okupacija pripažystama ir smerkiama.

Šiame istoriniame, o svarbiausia – vertybiniame politiniame žaidime Rusija bando pasinaudoti pasaulyje egzistuojančia disproporcija vertinant nacizmą ir sovietinį komunizmą. Arteja didelis ideologinis mūsų šių metų gegužės 9 d., kai Maskvoje pompastiškai bus minimos pergalės prieš nacistinę Vokietiją šešiasdešimtosios metinės. Šiam įvykiui Rusija, kai tai nei Lietuva ir kitos valstybės, ilgai ir kruopščiai ruošiasi. Siekiama išaukštinti Sovietų sąjungos ir rusų tauatos vaidmenį kovoje prieš fa-

šizmą. Niekas to vaidmens neneigia. Tačiau jis pateikiamas kaip Europos išvaduotojų vaidmuo.

Taip, Vakarų Europa, kurią išvadavo amerikiečiai ir britai, tapo laisva, bet Rytų Europoje vieną okupantą paketė kitas. Deja, to nenorima prisiminti. Nenorima suvokti, kad vyko ne išlaisvinimas, o dviejų totalitarinių režimų kova. Nenorima prisiminti, kad Antrajį pasaulinį karą, kurio pabaigos šešiasdešimtosios metinės bus minimos Maskvoje, nacistinė Vokietija ir Sovietų sąjunga pradėjo ir beveik dvejus metus kariovo kaip sąjungininkės, pasiūriusios 1939 m. Molotovo-Ribentropo paktą ir pasidalinusių Europą.

Šioje situacijoje dar galiama suprasti JAV ir Didžiąją Britaniją, kurioms Sovietų sąjunga buvo sąjungininkė.

Lyg ir norėtusi pamiršti Jaltos ir Potsdamo gédą, kai Stalini buvo atiduota pusė Europos: minint ir išaukštinant pergalės prieš fašizmą svarbą šie "smulkūs" dalykai ir pušės amžiaus okupacija turėtų nubluki, dar geriau – nurogimzti į užmarštį.

Tačiau ką Maskvoje ruošiasi švēsti Baltijos šalių prezidentai – antrosios sovietų okupacijos metines? Rusija visais galimais būdais spaudžia. Latvijai ir Estijai yra padėtos sutartys dėl sienų. Vaira Vykė-Freiberga jau paraiškė važiuosianti. Žinant, kad mūsų šalių prezidentai žadėjo pateikti bendrą poziciją, galima spėti, kur krypsia svarstyklės.

Vidaus diskusijose sprędžiant klausimą, ar vykti į Maskvą Valdui Adamkui, naudojamas argumentas, kad rusams gegužės 9-oji – labai svarbi data, kad jie gali išsižeisti. Bet pagalvoki me, kaip jausis pokario kovojo už Lietuvos nepriklausomybę, buvę politiniai kaliniai, treminiai, jų vaikai, Medininkuose ir Sausio 13-ają žuvusiuju artimieji, kai Lietuvos Prezidentas Maskvos Raudonojoje aikštėje, aidint Sovietų sąjungos himno melodijai, sveikins parade žygiuojančius rusų karius – sovietų okupacijos simbolį? O gal nesvarbu, ką galvoja "tie réksniai", "megztosios beretės"? Juk jie nieko nesprendžia, nieko neturi, jų laikas baigėsi – atėjo "naujai ir pragmatiskai mąstančiųjų" ir į praeitį nesidairančiųjų laikas.

Tu, kurie vadovaujasi vertinėmis ir moralinėmis nuostatomis, kurie nebijo pasiaukoti, plaukti prieš srovę, kurie neieško naudos sau, gyvena vardan aukštesnių idėjų, visada yra mažuma. Manau, Prezidento, kaip moralinio tautos autoriteto, sprendimas bus svarbus ir reikšmingas.

Sprendžiama, ar Lietuva, pasidavusi "didžiosios politikos" pragmatiniams sumetimams (dėl kurių naudos dar galima padiskutuoti), didžiam Rusijos džiaugsmui, moraliai pripažins okupacijos teisėtumą ir švęs okupacijos metines, ar pasiodys kaip savarankiška valstybė, suvokianti savo valstybingumo pamatus, taps moraliniu autoritetu, iškeldama klausimą dėl komunistinio režimo nusikaltimų įvertinimo.

Vykti į Maskvą būtų galima, jei Rusija, kaip SSRS teisių perėmėja, aukščiausiu lygiu pripažintų ir pasmerktų sovietinę okupaciją, režimo padarytus nusikaltimus ir oficialiai atsiprašytų. Kadangi tuo niekas netiki, lieka dar viena galimybė – nuvykus į Maskvą laikytis išskirtinės pozicijos, siekiant atkreipti viso pasaulio dėmesį į sovietinio režimo nusikaltimus. Tačiau šiam žingsnui reikėtų iš anksto ruoštis, mėginti sutelkti panašaus likimo šalis. Priešingu atveju pasaulis pamatys tik Lietuvos dalyvavimą ir nuolankumą Rusijai.

Lietuvai būtų lengviau, jei demokratinis Vakarų pasaulis laikytųsi panašios pozicijos šiuo klausimu ir neskatinų Rusijos ambicijų. Vadinau "pragmatiskoji politika", neparemta vertybėmis, dažnai sukelia bumerango efektą. Taip prieš Ameriką atsigrežė ryšiai su teroristų vadu Osama Bin Ladenu, kuriam kadaise patys amerikiečiai teikė paramą kovai su sovietų kariuomene Afganistane.

Manau, atėjo laikas objektyviai įvertinti ir visuotinai pasmerkti nacizmui prieglysantį 20 amžiaus blogį – totalitarinį sovietinį komunizmą. Ir Lietuva savo skaudžia istorine patirtimi galėtų reikšmingai prie to prisdėti, parodydama visam pasauliui vertybėmis grindžiamos moralios politikos pavyzdžį. Tuomet galėtume pasakyti, kad jau išaugome iš vaikiško nesuprantingumo amžiaus.

2005 m. sausio 20 d.

TREMINTINYS

Nr. 3 (636)

5

Ziburių kryžiai mena kruviną praeitį

Prie atokaus žalio miško prigludęs senas Žiburių kaimas. Čia negirdėti išprasto mašinų užesio, tik rudenį vienur kitur galima pamatyti prireštą gyvulį, ramiai rupšnojantį sultingą pamiškés žolę.

Ties senolės Apolonijos Jankevičienės sodyba boluoja tvirtas kryžius, primenantis, kad šis laukas ir miškas ne visuomet alsavo ramybė. Gražiai prižiūrimas, vasarą pa-skendęs įvairiaspalvių gėlių jūroje. Ant kryžiaus – užrašas: "Jonas Jakutis – 1923, Stepas Norkus – 1926, Antanas Jokubauskas – 1924, Stasys Jukna – 1923, Juozas Kaminskas – 1901. Lydžio rinktinės Saturno būrio partizanams, 1945 m. žuvusiems kovose už Lietuvos nepri-klausomybę."

Kad partizanų žygis ne-nueitų užmarštin, artimųjų rūpesčiu šis kryžius iškiilo atgimimo metais. Tačiau žuvusių partizanų amžinojo poilsio vieta – ne čia. Čia prasi-dėjo jų kelias į mirtį. Kovo-tojų už laisvę kauleliai trūni už keliolikos kilometrų, di-džiuliame lauke ties Bata-kiais.

Praėjusį rudenį, kaip ir kasmet, žuvusiųjų artimieji, jau garbaus amžiaus žmonės, dauguma perėję Sibiro pragarą, žiūrėjë mirčiai į akis, išgyvenę pokario siaubą, susirinko drauge bendrai malda, kad atgaivintų širdis jaunystės prisiminimais, kad pasimelstų už žuvusiuosius, kad susitiktų su gerais bičiuliais, panašaus likimo broliais.

Užpernai toks susitikimas ivyko Batakuose, pernai – Gaurės parapijoje. Šv. Mišias už žuvusiuosius téviškės laukose aukojo kun. J. Kusas.

Prisiminti žuvusį broli Joną atvyko Antanas Jakutis su šeima iš Kauno. Pasimelsti už broli Antaną – Bronius Jokubauskas su žmona iš Jurbar-ko. Tauragiškis Jurgis Nor-kus atvyko prisiminti žuvusį broli Stepą. Apolonija Janke-vičienė ir jos šeimos nariai meldėsi už žuvusį broli Vy-tautą bei tévelį – Sibiro trem-tinį Domininką Aleksą.

Pasibaigus šv. Mišioms, mašinų virtinė nusidiekė Žiburių pusėn. Prie kryžiaus pražydo atvežtos gėlės, supleveno žvakė liepsnelės, nuskambėjo bendros maldos žodžiai žuvusiesiems. Po apeigų p. Apolonija svetingai atvėrė savo namų duris. Ilgas stalas, rüpestingai išrikuotos kėdės, gausios vaišės rodė, kad susitikimui iš anksto bu-

vo kruopščiai ruoštasi.

Daug mačiusi senojo Apolonijos seklyčia. Praūžus kar-o audrai, naktimis čia lankydavosi Lietuvos partizanai. Apolonija, brolis Vytautas ir tévelis buvo jų ryšininkai, platino pogrindinę spaudą, kurią gaudavo iš Eržvilko. Šios moters gyvenimas nuo ankstyvos jaunystės per-smelktas netekčiu, praradimų skausmo. Ji pasakoja, kad tévas Domininkas Aleksas (1893–1960) buvo kilęs iš Eržvilko, 1918 m. savanoris, dalyvavęs kovose už Lietuvos laisvę ties Virbaliu, Vilniaus krašte. Mūšyje buvo sužeistas. Iš karo grįžo su ap-dovanojimais. Buvusiam Lie-

Šeima liko be tévo. Artėjo pavasario darbai. Išvėžtā tėti stengési pavaduoti šeolio likmetis sūnus Vytkas. Kiek galėdama talkino se-sutė Apolonija. Likusi be vyr-o, mama labai išgyveno, ver-kė, nes "šubertinės" vardas širdyje séjo skaudū nerimą.

Baigėsi pavasaris, prasidėjo vasara, tačiau tévas į na-mus negrižo. Artinosi baisioji tragedija.

1945 m. rugpjūčio 8 d. Apolonija su Vytautu plušo lauke, tvarkė kviečių derlių. Šilta diena, jokio vėjelio. Nuo miško pusės pasigirdo artėjantis tiesiog kurtinantis šaudymas. Iš miško išbėgo partizanai. Apolonija supra-

Prie paminklo žuvusiems partizanams Žiburių kaime

tuvos savanoriui valdžia Žiburiuose paskyrė 11 ha skly-pą. Atvažiavo, kūrėsi, augino šeimą ir su didele viltimi bei tikėjimu žvelgė į ateitį. Domėjosi Lietuvos gyvenimu. Ir pats buvo aktyvus Gaurės parapijos šaulių būrio narys. Domo brolis buvo tarpukario Lietuvos Seimo narys.

Kūčių vakarą, kai prie bal-ta staltiese užtiesto stalo su-sėsdavo visa šeima, tétes pri-simindavo savanorio gyvenimą ir visuomet didžiuodavosi gimęs lietuviu, to paties mokė ir vaikus. Tačiau tada jis nenujautė, kad atslenka dar viena okupacija – dar žiauresnė, pareikalaujanti mylimo sūnaus Vytauto gyvybęs. O pats turės patirti pa-zeminimus ir kankinimus Tauragės "šubertinėje", o vėliau – Pečioros lageriuose.

Antrasis pasaulinis karas arėjo prie pabaigos, o Lietuvos laisvę jau buvo palaidota. Ankstyvą 1945 m. kovo 17 d. rytą, tévo Domininko gimimo dieną, Gaurės stribai į namus atvedė ginkluotų so-vietų. Tévą areštavo ir išve-zė į Tauragės "šubertinę". Kartu su juo areštavo kaimyninio Milgaudžių kaimo ūkininką Petrą Puišį.

to, kad šie jaunuoliai bėga iš apsuptyes. Vaikinų veidai buvo suodini, bylojantys didelj susirūpinimą ir nuovargį. Šaudymas nesiliovė. Brolis ir sesuo atsidūrė šūvių ugnyje. Apolonijos akyse sukniubo brolis Vytautas. Iš galvos jam sunkėsi kraujas. Sesuo sutriko, išsigando ir tik vėliau su-vokė, kad iš persauto rango teka kraujas. Brolis sun-kiai dejavo, prarado sąmonę. Prieš rytą mirė. Reikėjo gel-beti Apoloniją. Nakčia kai-mynų piemenukas su arkliais ją išvežė į Tauragės ligoninę. Brolio laidotuvėse ji nedaly-vavo. Vytautą laidojė Gaurės kapinėse mama ir kaimynai.

Apie sūnaus žūtį tévui pranešė Gaurės žmonės, lūku-riuodami prie "šubertinės", tikėdamiesi pamatyti savus areštuotuosius. Mačiusieji namiškiams pasakojo, kad išgirdės žinią apie sūnaus žūtį, kameroje tévas klūpojo vi-są naktį, meldėsi ir verkė. Po savaitės, 1945 m. rugpjūčio 15 d., nesudarę bylos, Domą Aleksą išsiuntė į Pečioros la-gerius. Ten jis patyrė sunkią išbandymą, alkansas ir suša-lešs sunkiai dirbo nieko neži-nodamas apie artimuosius.

(keliamas į 7 psl.)

Ar teisingumas – Lietuvos valstybės pagrindas?

(atkelta iš 1 psl.)

Kreipiuosi į LR Prezidentą prašydama aktyviai pasi-naudoti Lietuvos Respublikos Konstitucijos 106 straipsniu, nustatanciu, kad tiktais Jūsų ir viso Seimo tei-kimas Konstituciniams Teismui ištirti, ar aktas sutinka su Konstitucija, sustabdo šio akto galiojimą. Jūsų dėmesio ir pastangų dėka gali būti re-aliai užtikrintos konstitucinės teisės nesukeliant nepageidau-jamų ekonominių pasekmių, nes visas Seimas per Konstitu-cinio Teismo darbo laiką nė karto nesikreipė į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar jo priimti teisės aktai sutinka su Konstitucija.

Ar prisimenate Sovietų sajungos komunistų šutvę, pasivadinusią skambiu na-cionalinio gelbėjimo komite-to vardu ir kalbančią iš Sausio 13-osios naktį užgrobtą bokštą? Tautos pavadinta "Kaspervizija" buvo unika-lus Sovietų sajungos agresijos įrankis, dezinformacijos, melo ir propagandinio psicho-loginio karo pavyzdys. Tada mūsų nesuviliojo jų "gulbės giesmė". Tačiau ar pakanka-mą imunitetą tokiam blogui iš-igijome, jeigu vis dar neatsi-sakome melo visais lygiais?

Ministras Pirmininkas po rinkimų išdriso viešai pa-reikšti, kad visa tai, kas buvo kalbama rinkimų kampani-jos metu, yra niekai. Faktiškai rinkimus pralaimėjusi partija suformavo Vyriausybę, o tai rodo, kad Lietuvoje šalia melo tam tikrais pavida-lais reiskiasi ir autoritarišku-mas. Be to, stebėjome paskutinės Vyriausybės sudarymą, tikrą komercinį sandorį, ku-riuo partijos pasidalijo rinkimų grobį.

Drįstu teigti, kad įsigali la-bai pavojingas bet kurio lygio valdžios panaudojimas as-meniniams, savanaudiškiems tikslams. Užtenka tik-tai paanalizuoti, kieno ranko-se šiandien atsidūrė žemė, kuri sovietų laikais buvo iš-imtinė valstybės nuosavybė. Lietuvos Respublikos pilie-čių nuosavybės teisių į išliku-si nekilnojamajį turą atkuri-mas tapo eilinio piliečio "gol-gota", nes valdininkai ne tiktais nepadėjo daugeliui žmonių re-alizuoti jų teisę, bet vilkino ir trukdė tai padaryti. Daug kartų apie tai kalbėta, tačiau at-sakomybės nepareikalauta.

Keistai skamba šiandien įtikinėjimai, kad sovietų sau-gumo rezervo karininkai, GRU (karinės žvalgybos) bendarboriai nebuvo Sovie-tų sajungos represinių insti-tucijų bendarboriai. Vienokie ar kitokie ryšiai su Sovie-

tų sajungos KGB arba GRU pamažu tampa atsakingas valstybės tarnybos pareigas einančių asmenų geros koky-bės ženklu. O ką tokioje situ-acijoje reiškia įstatymo, praktiškai išlaipinančio KGB archyvus, priėmimas? Ar ne paslauga budeliui, vykdžiu-siam lietuvių tautos genoci-dą, nes šitu nusikaltimų bau-džiamosios bylos taip ir ne-igavo reikšmingo visuome-ninio skambėjimo.

Nepastebėtas liko ir vi-suomeninis Vilniaus tribuno-las, kuris 2000 m. priėmė ap-kalitinamąjį nuosprendį komunistiniams režimams už padarytus sunkius nusikalti-mus žmonijai ir žmonišku-mui. Dar blogiau. Kai kas šiandien netgi išdrīsta viešai kalbēti apie Komunistų parti-jos atkūrimą Lietuvoje. Gąs-dinančios kalbos apie taria-mą raganą medžioklę yra, švelniai tariant, iškreiptas tei-singumo supratimas. Kart-kartėmis tiktais išsakomas tau-tos nepasitenkinimas, kad iki šiol valstybės lygiu teisiškai nejvertintas kolaboravimas su okupantu.

"Negi jie šaudo į žmo-nes?" – paklausė Alvydas Matulka Sausio 13-osios nak-tį. Jis susmuko prie bokšto ne nuo kulkos – plyšo jautri tris-dešimtmečio širdis.

Kokios stiprios mūsų šir-dys, jeigu pakenčia tai, kad už pinigus galima įsigyti ne tiktais materialinių vertybių, bet ir reikalingą įstatymą, pa-lankų valstybės institucijos sprendimą, netgi garbę, Lie-tuvos Respublikos pilietybę, Seimo nario mandatą. Paskutiniai Seimo rinkimai labiau priminė mugę, loterijos žaidim-us, reklamą, o ne rimtą val-stybės reikalų ir jos ateities svarstymą.

Ačiū Konstituciniams Teis-mui už išaiškinimą, kad prie-saiką Lietuvos valstybei ga-lima sulaužyti tiktais vieną kartą, nes pernai atsidūrėme ties riba, už kurios – laisvas žodis be atsakomybės, val-stybės vyrai be garbės, o tele-vizijos laidos politikos temo-mis atgaivino pasibaigėtinus "Kaspervizijos" laidų prisi-minimus: diskusijų dalyviai darkya valstybine lietuvių kalba įtikinėjo mus, kad jie nori ir gali sukurti rojų žemėje ne tiktais sau, bet ir kontei-nerių alkoholikams.

Šiandien turime paklausti savęs, ar pamažu nepraranda-me tautos vertybinės orientaci-jos, ar Lietuvos valstybė, žmo-nių teisės ir laisvės, tiesa ir tei-singumas tebéra mums tokie svarbūs, kad dėl jų susikibę rankomis galėtume sustabdyti koloną tankų?"

Svarbiausias mano gyvenimo tikslas

Mūsų šeima – tėvelis, mama ir aš, mažametė duktė, iš Lietuvos, Kauno mst., buvo me ištremti 1941 m. birželio 14 d. Tėveli nuo mūsų atskyrė N. Vilnios geležinkelio stotyje ir gyvuliname vagonine nugabeno su daugeliu Lietuvos patriotų į siauriausią Sverdlovsko (dabar Jekaterinburga) sr. Gario lagerį. Mes su mama buvome atvežtos į Altajaus kr., Kamenį prie Obės. Po dviejų mėnesių ir mama atsidūrė lageryje, o aš – vaikų namuose. Tėvelis nukankintas tardymu metu mirė gana greitai – 1942 m. balandį. Mama buvo kilnojama iš lagerio į lagerį. Išbuvo tame pragare net 13 metų. Daugelio likimą palengvino Stalino mirtis 1953 m., kai atsivérė į laisvę lagerių vartai. Tačiau į Lietuvą grįžti buvo leista tik 1956 m.

Po mamos mirties 1985 m. tarp dokumentų radau tėvelio mirties liudijimą, išduotą Gario civilinės metrikacijos biuro.

Apniko nenusakomas liūdesys ir trauka apsilankytį tose atšiaurais Sibiro lietuvių kančių vietose, nuvežti ir pastatyti ten kryžių. Kreipiausi į Gario CBA, kad nurodytų konkrečią palaidojimo vietą. Atsakymas buvo gan atšiaurus ir oficialus, atseit tos lagerio vietas nebéra, ji apaugusi mišku. Tačiau mano noras ir ryžtas neatslūgo. Kreipiausi į Sverdlovsko vykdomajį komitetą prašydama duoti leidimą aplankytį lagerį, kuriame buvo kalinamas ir žuvo mano tėvelis. Atsakymas vėl gautas neigiamas, tačiau iš vykdomojo komiteto mano prašymas pakliuvo į KGB. Ir pagaliau po trejų metų iš Sverdlovsko srities KGB netikėtai gavau leidimą atvažiuoti.

1990 m. vasaros atostogų metu aš su savo bendradarbe išsiruošėme į tolimal – apie trijų tūkstančių kilometrų – kelionę. Iš Kauno išvažiavome traukiniu į Maskvą. Maskvoje persėdome į kitą traukinį – Sverdlovskas–Serovas Nr. 628. Serovo stotyje buvo pasitiktos ir nuvežtos į mums užsakyta viešbutį. Mes suruošėme vakarienę iš produktų, sunkiame lagamine atsivežtų iš Lietuvos. Suderino me rytojus dienos kelionės į lagerio zoną planą. Ryte su dviem aukštais pareigūnais, vietinio laikraščio "Sovietskij

sever" ("Tarybinė šiaurė") fotokorespondentu, autoinspektoriumi (jis vairavo mašiną) sėdome į brezentinį "gaziką" ir leidomės į 170 km kelionę dulkėtais Sibiro keliais. Pravažiavome keletą skurdžių nedidelų pakelės kaimelių, spygliuota viela aptvertą lagerių. Juose dabar kali kriminaliniai nusikaltėliai.

Siaurės Urale sovietai buvo įsteigę visą kompleksą

Gineicių šeima 1940 m.

koncentracijos stovyklą. Garis buvo administracinis tos vietovės centras. Pasibaigus karui, kai Karinis tribunolas paskelbė Niurnbergo procesą nacių nusikaltimams įvertinti ir nubausti, sovietai nainino savo nusikaltimų pėdsakus: griovė, degino lagerius, tose vietose statė gamyklas, augino naują mišką. Todėl lagerių išlikę tiek nedaug.

Kelionė buvo varginanti, nes diena buvo karšta – trisdešimt penki laipsniai šilumos, dusome nuo dulkių. Ir štai keltu persikėlėme per Sosvos upę, pakankamai gilią, klampiai krantais. Jos slėnyje įsikūrės Gario miestelis. Dar 10 km kelio – ir mes jau lagerių zonoje. Aplinkui masyvūs beržynai, pelkės. Nė gyvos dviarios, tik uodai.

Tada, kai čia atvežė lietuvius, lagerio politrukas iš kartoto paskelbė žiaurų nuosprendį: "Jūs nesvajokit pamatyti savo tėvynės, jus atvežė čia sunaikinti. Matot aplink medžių kelmus? Tai po kiekvienu kelmu gulės jūsų galva." (Ištrauka iš čia kalėjusio politinio kalinio, lakūno, kapitonu S. Stanaičio atsiminimų knygos "Likimo vingiai" 1992 m.) Tuos žodžius iš autorius lūpų girdėjau ir gyvai pasakyti, nes su lakūnu

S. Stanaičiu, tėvelio draugu, bendravau iki jam išeinant Anapilin. Tūkstančiai mūsų tautiečių, dorų Lietuvos patriotų, buvo sunaikinti toje "mėsmalėje".

Kai reikėjo išlipti iš mašinos, staiga pajutau, kad kojos visai nepaklusnios. Labai išsigandau, tuož šmékstelėjo mintis: "suparalyžiavo". Tačiau tą būseną sukėlė stiprus susijaudinimas, kad stoju ant žemės, kurioje "ilsisi" mano brangiausio žmogaus – tėvelio kauleliai. Si vieta, kaip man papasakojo, nustatyta pasitelkus topografinius to meto žemėlapius. Šiuo metu jokių lagerių pėdsakų, o tuo labiau kapų čia nebéra. Todėl iš Lietuvos atvežtam kryžiui pastatyti vietą pasirinkau atsitiktinai, po gražuoliu beržu. Turėjome atsivežę du kastuvus ir laužtuvą. Ilgai vyrai negalėjo įveikti galimos šaknų sistemos – kastuvas ir laužtuvas atsimušdavo lyg į akmenis. Pagaliau pavyko rasti minkštesnę vietą, iškasti duobutę, į kuria supyliau iš Lietuvos atvežtos žemės. Įkasė-

me kryžių, tada uždegėme žvakių ir sustojome tylos minutę.

Rimties ir susikaupimo minutę girdėjosi galinę miško medžių ošimas ir atrodė tarsi tūkstančių čia žuvusių kankinių vėlės sulėkė prie kryžiaus. Persižegnojome, užgesinome žvakes ir išėjome iš miško. Siaubingai puolė uodai. Atvykome į Gario miestelį. Čia mūsų pagalbinko namuose surengėme gedulo vakarienę.

Turiu pripažinti, kad jaučiau dėmesį ir pagalbą, junesnių rusų tautybės žmonių nuoširdumą. Esu jiems dėkinga.

Po dviejų savaičių paštugavome nuotrauką, negatyvą ir laikraštį, kuriame kartu dalyvavęs korespondentas išsamiai ir jautriai apraše mano įvykdytą misiją.

Tikiu, kad kartu su manimi į tėvynę grįžo ir tėvelio vėlė, kuri ir saugojo mane nuo visų kelionės pavojų. Apsilankytu tėvelio – kapitono Juozo Gineičio kančių ir žūties lageryje buvo svarbiausias mano gyvenimo tikslas.

Jolanta Gražina Gineitytė-GERULSKIENĖ
Nuotrauka iš autorės asmeninio albumo

LGGRTC pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia pretendentų rezistento vardui gauti sąrašą

(*Tėsinys*)

Jonas Aleknavičius, karys, Marijampolė, Vietinė rinktinė 303 batalionas 1944 02 16–1944 05 15.

Apolinaras Berdikšlis, ryšininkas, Švenčionių aps. Ignalinos valsč. Vytauto apyg. Svajūno, Roko, Švyturio būriai 1944–1952 m.

Aldona Berdikšlienė-Martinenaitė, ryšininkė, Švenčionių aps. Ignalinos valsč. Vytauto apyg. Svajūno, Roko, Švyturio būriai 1944–1950 m.

Vytautas Misevičius, pasipr.

Monika Makūnienė-Jonytė, ryšininkė, Alytaus aps. Simno valsč. 1944–1946 m.

Petras Mejeris (po mirties), partizanas, Tauragės aps. ir valsč. Kęstučio apyg. Butageidžio rinkt. Margio būrys 1946–1948 m.

Vytautas Mickys, ryšininkas, Utenos aps. Užpalių valsč. Margio rinkt. Žalgirio, Algirdo, Ažuolo būriai 1944–1950 m.

Vytautas Misevičius, pasipr. akcijų dalyvis, Kaunas 1972–1985 m.

Aldona Narbutaitienė-Lažauskaitė, ryšininkė, Marijampolės aps. Kazlų Rūdos valsč. Tauro apyg. Geležinio Vilko rinkt. Sakalo būrys 1945–1948 m.

Alfonas Padirvinckas (po mirties), partizanas, Šiaulių aps. ir valsč. Prisikėlimo apyg. Kun. Žvelgaičio rinkt. Audros būrys 1948–1949 m.

Alfonas Padirvinckas (po mirties), partizanas, Šiaulių aps. ir valsč. Prisikėlimo apyg. Kun. Žvelgaičio rinkt. Audros būrys 1948–1952 m.

Juozapas Padervinskis (po mirties), partizanas, Šiaulių aps. ir valsč. Prisikėlimo apyg. Kun. Žvelgaičio rinkt. Audros būrys 1948–1952 m.

Irena Isiūnienė-Vaičikonytė, ryšininkė, Anykščių aps. Troškūnų valsč. D. Vaitelio, Žygaičio būriai 1947–1952 m.

Pranciškus Padervinskis (po mirties), partizanas, Šiaulių aps. ir valsč. Prisikėlimo apyg. Kun. Žvelgaičio rinkt. Audros būrys 1948–1950 m.

Valerija Pilkuniene-Pateckaitė (po mirties), ryšininkė, Biržų aps. Vabalninko valsč. Kregždės būrys 1944–1945 m.

Birutė Pilčiauskienė-Gruzdzevičiūtė, Prienų aps. Jiezno valsč. pogr. organ. "Lietuvos jaunieji partizanai" narė, 1952–1954 m.

Gražina Pilkauskienė-Skaržauskaitė, ryšininkė, Panevėžio aps. Raguvos valsč. Vyčio apyg. Žaibo būrys 1945–1951 m.

(Bus daugiau)
Atsiliepimus apie šiuos kandidatus siūskite adresu: *LGGRTC pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino 40, Vilnius. Pasiteirauti tel. (8-5) 2314157.*

2005 m. sausio 20 d.

TREMINTINYS

Nr. 3 (636)

7

Ziburių kryžiai mena kruviną praeitį

(atkelta iš 5 psl.)

Žinojo viena, kad jo įsiti-
kinimų ir meilės Lietuvos že-
mei priešas neišraus.

I Žiburius Domas Aleksas
sugrįžo 1948 m. vasarą – pa-
liegęs, be sveikatos, širdyje
slėpdamas neapykantą oku-
pantui, nuskriaudu-
siam jo tévynę, jo šei-
mą, jį patį.

Tik ižengęs į na-
mus, tévas sužinojo
visas mylimo sūnaus
žūties aplinkybes. Žū-
ties vicoje pastate
medinį kryžių ir vaka-
rais eidavo prie jo pa-
simelsti. Kai medinis
kryžius nuo lietaus ir
žvarbių vėjų sutrešo,
jo vicoje tévas išmū-
rijo tvirtą, pakeliantį
visas gamtos negan-
das kryžių. Jis už
Apolonijos kluono ir
šiandien tvirtai tebes-
tovi.

Tévo seniai nebéra.
Mama iškeliaus. Vienintelė Apolonija
mena sunkias rezis-
tencijos laikotarpio
negandas. Šiandien ji
su vaikaičiais ir provaikai-
čiais atėina prie abiejų kryžių
pasimelsti, pasakoja tragišką
šeimos istoriją.

Domininkas Aleksas buvo
tautinos patriotas ir gerai suprat-
to, kad dukters gyvenimas
nebus saldus vien dėl to, kad
ji turi tévo pavardę. "Vaike-
li, tekėk, pakeisk pavardę, ki-
taip tau bus sunku gyventi
okupanto santvarkoje", – sa-

kydavo jis. Paklausiusi tévo,
Apolonija anksti ištakėjo ir
išvengė Sibiro.

Sunkūs jaunystės prisimi-
nimai, artimų žmonių netek-
tys iškyla prieš akis, jų nej-
manoma pamiršti. Susitikus
su brangais žmonėmis, pasi-

gyvena nebe viena. I téviškę
gyventi sugrįžo jos duktė su
šeima.

Lietuvos Atgimimas šios
moters širdį užtvindė džiaugs-
mu. Kai duris atvérė slaptieji
archyvai, Apolonija viena iš
pirmųjų skubėjo susipažinti
su tévelio Domo Alek-
so kaltinamaja byla. O
joje tik vienas kaltini-
mas: "Nusistatės prieš
tarybų valdžią"...

Tą dieną Apolonija
buvo laiminga – jos na-
muose viešėjo panašių
išgyvenimų patyrę
žmonės. Visi jie dalijo-
si savo prisiminimais.
Netrūko kalbų apie
šiandieninį gyvenimą
ir rūpesčio dėl ateities.

Pabuvę kartu, pasi-
vaišinę, žilagalviai kilo
nuo stalo, o jų akyse
kirbėjo klausimas: "Ar
sulaiksime kito susiti-
kimo?" Ir visi tarsi su-
sitarę atsakė: "Jei
Aukščiausiasis tēs mū-
sų kelionę Žemėje, bū-
tinai susitiksime."

O prie Apolonijos
Aleksaitės-Jankevičie-
nės sodybos ir toliau rymos
du kryžiai. Vienas budės
kritusių Lietuvos partizanų,
kitas – žuvusio mylimo bro-
lio atminimui. Kiekvieną
pavasarį ji rūpestingai čia
sodina gėles ir vakarais at-
eina sukalbėti maldą. Du
kryžiai saugo šių namų ra-
mybę ir rimtį.

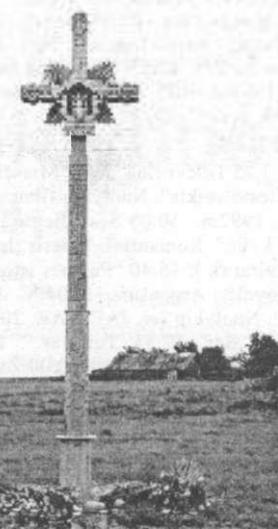
Elena BAZINIENĖ
Autorės nuotr.

dalijus bendrais išgyveni-
mais, širdyje palengvėja.

Pasakodama savo išgyve-
nimus Apolonija rodo sve-
čiams virš lango kabantį kry-
žių. Tai rezistencijos metų
liudininkas, šeimos relikvija.
Išeidama amžinybėn Apolo-
nijos senolė prašė jį saugoti,
kad Šventoji dvasia globotų
namus. Ir globoja. Šiandien
Apolonija džiaugiasi, kad

Aapolonija Aleksaitė-Jankevičienė su
provaikaičiu prie kryžiaus

Kryžius žuvusiems par-
tizanams Karaliūnų k., Jona-
vos r. R.Trimonienės nuotr.

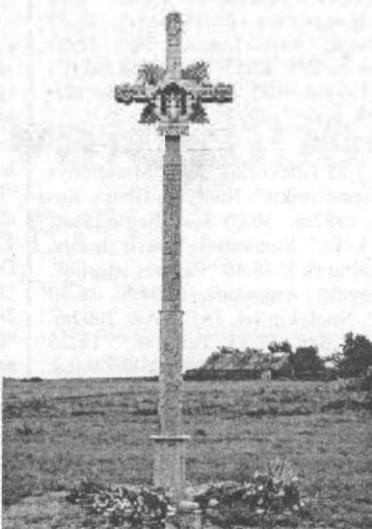
Atminimas neblėsta

Sausio 6 d., per Trijų Karalių šventę, Jonavos parapijos bažnyčioje buvo aukoju-
mos šv. Mišios už Vyčio apyg. Žilvičio būrio partizanus Antaną Bakšinską-
Araj ir Romą Trešinską-Kardą, išduotus ir žuvusius prieš 56 metus Karaliūnų k.
Jačionių sodyboje. Pasa-

šios skaudžios istorijos liudi-
ninkė, papasakojo, kas įvyko
tą šventą Trijų Karalių vaka-
rą prieš 56 metus Karaliūnų k.
Jačionių sodyboje. Pasa-

Po šv. Mišių nuvykome į
žūties vietą ir prie pernai žu-
vusiųjų atminimui pastatyto
kryžiaus padėjome gėlių ir
uždegėme žvakių. Dalyvavo
DLK Algirdo motorizuoto
pėstininkų bataliono kape-
lionas Kestutis Masevičius,
pernai pašventinęs šį kryžių,
ir bataliono kariai. Giesmes
giedojo Jonavos buvusių po-
litinių kalinių ir tremtinų cho-
ras "Viltis".

LPKTS Jonavos sk. pirm-
ninkė Veronika Gabužienė,

Kryžius žuvusiems par-
tizanams Karaliūnų k., Jona-
vos r. R.Trimonienės nuotr.

TREMINTINYS

SL 289

Redaktorė - Audronė Kaminskienė
Red. padėjėja - Aušra Šuptytė

Lit. redaktorė - Jolita Navickienė
Korektorė - Dalia Maciukevičienė
Tech. redaktorė - Vesta Milerienė

Kaina
1,20 Lt

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. 323204, faksas 323214, el.paštas: tremtinys@takas.lt LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 4000. Užs. Nr.65
Rankraščiai negražinami. Autoriaus nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.

ILSĒKITĖS RAMYBĘ

Elena Deltuvienė 1926–2004

Gimė Radviliškio aps. Lauždagiu k. 1949 m.
jauna mokytoja už ryšius su partizanais buvo
areštuota. Kalėjo Vorkutos lageriuose.
1956 m. išėjusi į laisvę sukūrė šeimą su liki-
mo draugu. 1959 m. su mažu sūneliu grįžo į
Lietuvą. Apsigyveno netoli vyro téviškės –
Marijampolėje. Čia išaugino du sūnus.

Palaidota Ažuolų Būdos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnus ir vaikaičius.

LPKS Marijampolės skyrius

Albinas Mikalauskas 1934–2005

Gimė Uosių k., Alvito valsč., Vilkaviš-
kio aps., ūkininko šeimoje. Kartu su tē-
vais 1949 m. kovo 25 d. buvo ištremtas į Ir-
kutsko sr. Kačiugų rajoną. 1960 m. grįžo į
Lietuvą. Užaugino dukra. Paskutiniu metu
su šeima gyveno Kalvarijoje.

Palaidotas Kalvarijos kapinėse.

Užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Marijampolės skyrius

Petras Balžiakas 1927–2005

Gimė Inkilų k., Pabaisko valsč., Ukmergės
aps., ūkininko šeimoje. Rezistencijos kovų
dalyvis. 1947 m. patekęs į NKVD karių pa-
salą, buvo suimtas, nuteistas. Grįžęs iš lage-
rių iškūrė Kaune, dirbo Kauno radijo techni-
kos aparatu gamykloje. Užaugino tris sū-
nus. Buvo aktyvus Kauno buvusių politinių
kalinių, tremtinių organizacijų narys, daina-
vo bažnyčios chore. P.Balžiakui suteiktas ka-
rio savanorio statusas.

Palaidotas Ukmergės Dukstynos partizanų kapinėse.

Užjaučiame žmoną, sūnus, seserį bei artimuosius.

LLKS Didžiosios Kovos apyg.
"B" rinkt. buvę kovotojai

Skelbimai

Sausio 29 d. (šeštadienį) 14 val. Šiaulių miesto kultūros centre (Aušros al. 31) įvyks LPKTS Šiaulių filialo ataskaitinis susirinkimas. Registracija nuo 13 val. Turėti nario pažymėjimą. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

LPKTS Šiaulių filialo taryba

Atsiliepkite

Prašyčiau atsiliepti buvusių politinę kalinę Leną (gal Ele-
nai?) KONDRATIENĘ arba ją pažinojusiuosius. Ukrainietė
Nina Virčenka, buvusi politinė kalinė, su L.Kondratiene bu-
vo susitikusi Rytų Sibire.

Dabar fizikos ir matematikos profesorė Nina Virčenka dir-
ba Kijeve, Ukrainos nacionaliniame technikos universitete.
Padėkite jai surasti lageriuose sutiktą jaunystės draugę Le-
nai Kondratienę.

Rašyti: Vandai Briedienei, Kranto al. 64-8, 45282 –
Kaunas.

Danutę PETRAUSKAITĘ-DAMAŠIENĘ ar jos seserį
Janiną prašo atsiliepti kartu su jomis 1952–1953 m. tremty-
je – Tomsko r., Larine, gyvenusi Bronė Mikulėnienė. Skam-
binkite tel. (8-37) 378117.

Užsiprenumeruokite "Tremlinį"

Prenumerata mėnesiui kainuoja 4,80 Lt, 3 mén. –
14,40 Lt, 6 mén. – 28,80 Lt, metams – 57,60 Lt. Vienas "Tremlinio"
egzempliorius kainuoja 1,20 Lt. Indeksas – 0117.

"Tremlinį" siunčiame ir į užsienį. Prenumeratos kaina
metams – 50 JAV dolerių.

Mūsų adresas: "Tremlinys", Laisvės al. 39, LT 44309
Kaunas, Lietuva.

Spausdino AB "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 4000. Užs. Nr.65
Rankraščiai negražinami. Autoriaus nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.